

ОЦІНКА ВПЛИВУ ФІНАНСОВИХ ТА НЕФІНАНСОВИХ ФАКТОРІВ НА ВАРТІСТЬ БАНКІВ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Одним із найбільш інформативних показників, за допомогою яких можна оцінити ефективність діяльності банку, є його вартість. Вартість банку формується під впливом великої кількості факторів, які характеризуються певними показниками. Тому можливим є виникнення ситуації, коли серед великої кількості показників досить складно визначити ті, які є визначальними по відношенню до конкретних факторів, які формують вартість банків. Така ситуація вимагає з'ясування підпорядкованості факторів, спрямованості їхньої дії на вартість банку, об'єднання показників у групи з метою прийняття управлінських рішень, орієнтованих на максимізацію вартості банку. Оцінка впливу фінансових та нефінансових факторів на вартість банків України є актуальною не лише в теоретичному плані, але й має виняткове практичне значення.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема виявлення найважливіших факторів, які впливають на вартість підприємства, розглядалася у роботах таких зарубіжних вчених, як А. Грязнова [1, с. 515], Н. Тепла [2, с. 12], В. Щербаков [3, с. 23]. Згадані дослідники виділили загальний перелік факторів, що впливають на вартість підприємств, та досліджували взаємодію виділених факторів.

Специфіка банківської діяльності зумовлює відмінності набору факторів, що визначають вартість банку, від набору факторів, які впливають на вартість нефінансових установ. Проте проблема управління вартістю банків, а відтак – і проблема виділення факторів, які впливають на вартість саме банківської установи, розглядається незначною кількістю вчених. Серед вітчизняних вчених найбільш детальний перелік факторів, що створюють вартість банку, запропонували І. Івасів [4, с. 88] та А. Єпіфанов [5, с. 33]. Тому сьогодні існують лише окремі дослідження цього питання. Недостатнє вивчення факторів, які впливають на вартість саме банківських установ, робить неможливим прийняття ефективних управлінських рішень у сфері управління вартістю банків, тому подальше виявлення найважливіших факторів, які впливають на вартість українських банків, є актуальним.

Мета статті. Метою статті є визначення найбільш значимих фінансових та нефінансових факто-

рів, які впливають на вартість банків України, шляхом виділення із сукупності аналізованих показників відповідних узагальнених факторів вартості.

Виклад основного матеріалу. Основними факторами, які впливають на вартість банку, на думку вітчизняних та зарубіжних вчених [2, с. 28; 5, с. 125; 6, с. 107], є фінансовий стан банку; нематеріальні активи, що не обліковуються в балансі; ефективність управління персоналом; конкурентоспроможність. Для характеристики факторів фінансового стану найчастіше використовуються показники рентабельності; показники, що характеризують власний капітал та структуру активів, ділову активність та майновий стан [4, с. 87]. Кожен показник, який характеризує той чи інший фактор, який впливає на вартість банку, може бути охарактеризований за допомогою певного набору коефіцієнтів. На основі систематизації та аналізу наукової літератури [1, с. 99; 5, с. 123; 7, с. 52], було визначено та розраховано показники діяльності банків України, що характеризують відповідні фактори вартості.

Так, на думку О. Гнатишак [1, с. 99], А. Єпіфанова [5, с. 123], Т. Керанчук [6, с. 105], основними показниками, що характеризують рентабельність діяльності банку, є: рентабельність (прибутковість) капіталу (умовне позначення – K_1), рентабельність (прибутковість) активів K_2 , чиста процентна маржа K_3 , чистий спред K_4 , продуктивність праці середньорічного працівника K_5 , дохідність активів K_6 , чистий прибуток на одну акцію K_7 , коефіцієнт чистої рентабельності акціонерного капіталу K_8 , рентабельність діяльності за витратами K_9 .

На думку А. Герасимовича [7, с. 406], Л. Батракової [8, с. 250], основними показниками ліквідності банку є: коефіцієнт загальної ліквідності K_{10} , норматив миттєвої ліквідності K_{11} , коефіцієнт високоліквідних активів K_{12} , коефіцієнт співвідношення позик і депозитів K_{13} , норматив поточної ліквідності K_{14} , норматив короткострокової ліквідності K_{15} , коефіцієнт ліквідних цінних паперів K_{16} , коефіцієнт структурного співвідношення вкладів K_{17} .

А. Єпіфанов [5, с. 155], А. Герасимович [7, с. 56], С. О. Буєвич [9, с. 32] серед показників власного капіталу банку виділяють наступні: коефіцієнт

надійності K_{18} , коефіцієнт захищеності капіталу K_{19} , мультиплікатор капіталу K_{20} , коефіцієнт залежності від акціонерів K_{21} , коефіцієнт достатності капіталу K_{22} .

Серед показників структури активів банку А. Герасимович [7, с. 118], Т. Косова [10, с. 95] виділяють коефіцієнт ризикованості активів K_{23} , рівень дохідних активів K_{24} , питому вагу кредитно-інвестиційного портфелю в активах K_{25} .

Основними показниками ділової активності банку, на думку А. Герасимовича [7, с. 52], С. Буевича [9, с. 157], є: коефіцієнт кредитної активності K_{26} , коефіцієнт загальної інвестиційної активності K_{27} , коефіцієнт активності залучення строкових коштів K_{28} , коефіцієнт активності залучення міжбанківських кредитів K_{29} , коефіцієнт активності використання залучених коштів у дохідні активи K_{30} , коефіцієнт активності використання залучених коштів у кредитний портфель K_{31} , коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів K_{32} , коефіцієнт використання залучених та запозичених коштів K_{33} .

А. Грязнова [1, с. 515], Н. Тепла [2, с. 33] вважають, що майновий стан банку слід характеризувати наступними показниками: коефіцієнт зносу основних засобів K_{34} , коефіцієнт вибуття основних засобів K_{35} , коефіцієнт приросту основних засобів K_{36} , коефіцієнт оновлення основних засобів K_{37} , темпи приросту строкових депозитів K_{38} .

А. Єпіфанов [5, с. 123], Т. Керанчук [6, с. 105], В. Щербаків [3, с. 20] серед складових нематеріальних активів банку виділяють наступні: клієнтська база, вартість бренду, імідж, гудвіл. Відповідні показники, які характеризують нематеріальні активи банку, іноді неможливо визначити за даними офіційної фінансової звітності банку.

Для характеристики нематеріальних активів банку пропонується використовувати наступні показники: позиція банку в рейтингу банків України за рівнем комфорту журналу „Фокус” K_{39} [11], позиція банку в рейтингу якості обслуговування в українських банках журналу „Економічна правда” K_{40} [12], позиція банку в рейтингу банків за величиною клієнтської бази журналу „Економічна правда” K_{41} [12], позиція банку в рейтингу банків в соціальних мережах компанії „Простобанк Консалтинг” K_{42} [13], позиція банку в рейтингу банків за рівнем лояльності вкладників порталу „Мінфін” K_{43} [14], позиція банку в рейтингу „Укрбренд” агентства „МРР Consulting” K_{44} [15], позиція банку в рейтингу банків за іміджем журналу „Економічна правда” K_{45} [12].

Основними показниками ефективності управління персоналом банку, на думку А. Кібанова [16, с. 566], В. Кочеткова [17, с. 35], є рентабельність витрат на персонал K_{46} , дохід на одного працівника K_{47} ,

активи на одного працівника K_{48} , витрати на одного працівника K_{49} , доля зарплати працівників в загальних витратах K_{50} , співвідношення темпів росту продуктивності праці і заробітної плати K_{51} .

Серед показників конкурентоспроможності банку Н. Дребот [18, с. 97], Н. Черевик [19, с. 151] виділяють наступні: частка банку на ринку депозитних послуг K_{52} , частка банку на ринку кредитних послуг K_{53} , темп приросту довгострокових депозитів K_{54} , рівень територіальної експансії K_{55} , темп приросту кредитного портфелю K_{56} , темп приросту чистого прибутку K_{57} , темп приросту активів K_{58} .

Таким чином, для оцінки впливу фінансових та нефінансових факторів на вартість банків України пропонується використовувати 58 показників.

Для визначення вагомості та впливу кожного з факторів на формування вартості українських банків доцільно використати методи факторного аналізу, які дозволять перейти від опису множини досліджуваних об'єктів, що задається великою кількістю вимірюваних ознак, до опису меншою кількістю максимально інформативних показників, що відображають найбільш суттєві властивості явища.

Основне поняття факторного аналізу – це фактор, під яким розуміється гіпотетично безпосередньо не вимірювана, прихована (латентна) змінна, в тій чи іншій мірі пов'язана з вимірюваними характеристиками – проявами цього фактору [20, с. 45].

Для оцінки впливу фінансових та нефінансових факторів вартості на вартість банків України розраховувалися значення запропонованих показників 170 банків України із загальної кількості 178 станом на 01.10.2013 р. Виняток склали ті банки, які на дату дослідження функціонували менше 1 року: „Альпарі Банк”, „Банк Авангард”, „Банк Михайлівський”, „Банк Юнісон”, „Меліор Банк”, „ОмегаБанк”, „Розрахунковий центр”, „Фінансовий партнер”. Оскільки розраховані показники мають різні одиниці вимірювання, було проведено їх попереднє нормування. Вектор первинних ознак $[k_1, k_2, \dots, k_n]$ замінюється вектором нормованих значень $[z_1, z_2, \dots, z_n]$ [21, с. 52]:

$$z_j = \frac{k_j - \bar{k}_j}{S_j}, \quad j = 1 \dots n, \quad (1)$$

де z_i – вихідні значення аналізованих показників;

$\bar{z}_i$ – середнє значення j -го показника;

S_i – середнє квадратичне відхилення j -го показника.

Для виявлення мультиколінеарності було розраховано коефіцієнти парних кореляцій [22, с. 108]:

$$r_{ij} = \frac{\sum_{i=1, j=1}^n (z_i - \bar{z}_i) \times (z_j - \bar{z}_j)}{\sqrt{\sum_{i=1, j=1}^n (z_i - \bar{z}_i)^2 \times \sum_{i=1, j=1}^n (z_j - \bar{z}_j)^2}} \quad (2)$$

де $z_i, \bar{z}_i$ – значення змінних, між якими розраховується коефіцієнт кореляції;

$z_i, \bar{z}_j$ – середні значення змінних.

Розрахунок коефіцієнтів парних кореляцій між аналізованими показниками показав, що між ними існує тісна кореляційна залежність, яка за шкалою Чеддока може бути оцінена як висока (значення коефіцієнтів кореляції перевищує 0,7). Це підтверджує можливість використання факторного аналізу не тільки у якості методу зниження розмірності ознак, а й у якості методу боротьби з мультиколінеарністю.

Для відбору найбільш значущих та інформативних показників було використано метод головних компонент, для практичної реалізації якого застосовано пакет STATISTICA 6.0 (модуль Factor Analysis).

Для визначення числа головних компонент, якими слід обмежуватися при здійсненні аналізу, використано критерій „кам’яного осипу”: точка, де безперервне падіння власних значень сповільнюється, відображає лише випадковий „шум” [20, с. 53] (рис. 1).

Як видно з рис. 1, найдоцільніше виділити 7 головних компонент, адже, починаючи з 8 компоненти, власні значення компонент відрізняються незначною мірою.

Факторне навантаження компоненти на ознаку – це показник кореляції між вихідними ознаками та

отриманим новим агрегованим показником – головною компонентою. Для отримання більш змістовного результату слід використати поворот осей. Ціль обертання – отримання простої структури, при якій більшість спостережень будуть знаходитися поблизу осей координат. Одним із методів є ортогональне (варимаксне) обертання, метод Varimax normalized. Після проведення процедури повороту отримані агреговані показники вже не є головними компонентами, а є узагальненими факторами [20, с. 69].

Матрицю факторних навантажень отриманих узагальнених факторів після повороту за методом Varimax normalized наведено в табл. 1.

Таким чином, на основі розподілу факторних навантажень було отримано найбільш інформативні показники, що характеризують фактори, які впливають на вартість банку. Так, перший фактор найбільше корелює (коефіцієнт кореляції за модулем більше ніж 0,7) з коефіцієнтом загальної ліквідності (K_{10}), коефіцієнтом співвідношення позик і депозитів (K_{13}), нормативом короткострокової ліквідності (K_{15}). Цей фактор можна назвати як ліквідність банку. Фактор має значний позитивний вплив на вихідні коефіцієнти.

Аналіз структури другого фактора показав, що визначальними показниками, на основі яких можна інтерпретувати його зміст, є коефіцієнт надійності (K_{18}) та коефіцієнт залежності від акціонерів (K_{21}). Цей фактор можна назвати як власний капітал банку. Фактор має значний позитивний вплив на вихідні коефіцієнти.

Третій фактор формується такими показниками: позиція банку в рейтингу банків України за рівнем комфорту журналу „Фокус” (K_{39}), позиція банку в рейтингу якості обслуговування в українських банках журналу „Економічна правда” (K_{40}), позиція банку в рейтингу банків за величиною клієнтської бази жур-

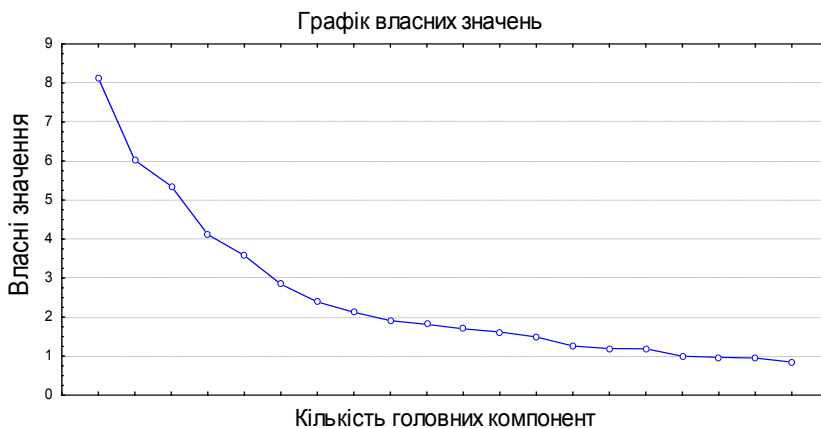

Рис. 1. Графік „кам’яного осипу”

Таблиця 1

**Матриця факторних навантажень отриманих узагальнених факторів після повороту
за методом Varimax normalized**

Показники	Компоненти						
	1	2	3	4	5	6	7
K ₁	0,000	0,661	-0,002	-0,004	0,739	0,007	0,025
K ₂	0,137	0,645	0,005	0,032	0,752	0,000	-0,094
K ₃	0,525	0,095	-0,033	0,321	-0,229	-0,044	-0,428
K ₄	-0,148	-0,601	0,047	-0,235	-0,176	-0,126	-0,336
K ₅	0,042	0,403	0,010	-0,083	0,779	0,228	0,002
K ₆	0,144	-0,218	-0,011	0,456	-0,111	-0,206	-0,385
K ₇	-0,028	0,019	-0,220	0,027	0,733	-0,009	0,071
K ₈	-0,030	0,165	-0,010	0,031	0,902	0,054	0,004
K ₉	0,041	0,030	0,003	-0,095	0,825	0,017	0,023
K ₁₀	0,817	0,045	0,070	0,080	-0,053	-0,099	0,159
K ₁₁	0,315	0,018	0,076	-0,088	0,058	0,005	0,272
K ₁₂	-0,257	-0,130	0,141	-0,449	-0,174	-0,141	-0,061
K ₁₃	0,810	0,125	0,019	0,273	0,066	0,044	-0,144
K ₁₄	0,579	0,016	0,089	0,079	0,053	-0,023	0,442
K ₁₅	0,701	0,029	0,102	0,166	0,060	0,065	0,363
K ₁₆	0,178	-0,090	-0,120	-0,048	-0,201	-0,089	0,614
K ₁₇	0,122	-0,012	-0,006	-0,468	0,023	0,054	0,083
K ₁₈	0,517	0,745	0,070	0,080	-0,053	-0,099	0,159
K ₁₉	-0,297	0,029	-0,018	-0,051	0,186	-0,373	0,037
K ₂₀	-0,574	-0,204	-0,139	0,114	0,066	0,130	0,169
K ₂₁	0,024	0,896	-0,017	-0,083	0,057	-0,031	0,012
K ₂₂	0,559	0,045	0,208	0,017	-0,028	0,031	-0,220
K ₂₃	0,353	0,033	-0,056	-0,379	0,010	-0,052	0,198
K ₂₄	0,091	-0,099	-0,029	0,676	-0,125	0,015	0,011
K ₂₅	0,138	0,176	-0,164	0,663	-0,014	0,177	0,014
K ₂₆	0,051	0,188	-0,099	0,611	0,156	0,226	-0,319
K ₂₇	0,158	-0,058	-0,105	-0,059	-0,358	-0,137	0,602
K ₂₈	-0,635	0,053	0,046	0,488	0,258	0,094	0,119
K ₂₉	-0,017	-0,261	-0,114	-0,361	0,022	0,112	-0,032
K ₃₀	0,549	-0,021	0,012	-0,357	0,048	0,026	0,714
K ₃₁	0,575	0,079	0,002	0,148	0,064	0,116	0,767
K ₃₂	-0,531	0,087	-0,004	0,469	-0,032	-0,022	0,705
K ₃₃	0,547	0,077	0,024	0,027	0,091	0,087	0,738
K ₃₄	0,082	0,005	0,079	0,090	-0,079	0,117	-0,186
K ₃₅	-0,009	0,015	0,041	0,067	0,033	0,229	-0,148
K ₃₆	-0,076	0,115	0,042	-0,218	0,061	0,252	-0,137
K ₃₇	-0,046	0,006	0,056	-0,034	0,062	0,391	-0,170
K ₃₈	0,073	0,059	0,051	0,055	-0,007	0,191	-0,038
K ₃₉	0,095	-0,037	0,773	-0,079	-0,021	0,137	-0,062
K ₄₀	0,081	0,157	0,741	-0,025	0,340	0,037	-0,034
K ₄₁	0,073	0,149	0,792	-0,028	0,320	0,041	-0,035
K ₄₂	0,137	0,018	0,067	-0,147	0,045	0,233	0,000
K ₄₃	0,099	-0,038	0,389	-0,124	-0,130	0,068	-0,184
K ₄₄	-0,003	-0,068	0,744	0,073	-0,111	-0,010	0,077
K ₄₅	0,076	0,130	0,791	-0,028	0,310	0,051	-0,026
K ₄₆	-0,213	-0,547	-0,034	0,079	0,462	-0,211	0,201
K ₄₇	-0,080	-0,001	-0,029	0,112	-0,278	0,857	0,105
K ₄₈	-0,095	0,053	0,012	-0,191	-0,248	0,825	0,144
K ₄₉	0,086	0,126	0,031	-0,131	-0,122	0,857	-0,086
K ₅₀	0,190	0,023	0,088	-0,339	0,247	-0,287	0,057
K ₅₁	0,003	0,659	0,020	0,000	-0,010	0,001	0,020
K ₅₂	-0,075	0,057	-0,693	0,707	0,099	0,026	0,017
K ₅₃	-0,055	0,049	-0,638	0,715	0,064	0,020	0,006
K ₅₄	0,089	0,012	0,029	0,042	-0,075	-0,006	-0,228
K ₅₅	-0,016	0,025	-0,602	0,705	-0,016	-0,088	0,012
K ₅₆	0,005	0,017	0,078	-0,030	0,022	-0,075	-0,042
K ₅₇	0,200	0,624	-0,008	0,054	-0,128	-0,031	-0,154
K ₅₈	-0,102	0,202	0,114	0,207	0,125	0,270	0,267
Дисперсія	7,510	5,391	5,575	4,056	3,986	3,246	2,668
Вага дисперсії	0,129	0,093	0,096	0,070	0,069	0,056	0,046

налу „Економічна правда” (K_{41}), позиція банку в рейтингу „Укрбренд” агентства „МРР Consulting” (K_{44}), позиція банку в рейтингу банків за іміджем журналу „Економічна правда” (K_{45}). Цей фактор можна назвати як нематеріальні активи банку. Фактор має значний позитивний вплив на вихідні коефіцієнти.

Четвертий фактор найбільше корелює з часткою банку на ринку депозитних послуг (K_{52}), часткою банку на ринку кредитних послуг (K_{53}), рівнем територіальної експансії банку (K_{55}). Цей фактор можна назвати як конкурентоспроможність банку. Фактор має значний позитивний вплив на вихідні коефіцієнти.

Аналіз структури п'ятого фактора показав, що визначальними показниками, на основі яких можна інтерпретувати його зміст, є: коефіцієнт рентабельності (прибутковості) капіталу (K_1), коефіцієнт рентабельності (прибутковості) активів (K_2), продуктивність праці середньорічного працівника (K_5), чистий прибуток на одну акцію (K_7), коефіцієнт чистої рентабельності акціонерного капіталу (K_8), коефіцієнт рентабельності діяльності за витратами (K_9). Цей фактор можна визначити як рентабельність діяльності банку. Фактор має значний позитивний вплив на вихідні коефіцієнти. Низький рівень рентабельності банку неодмінно призведе до зниження його вартості, що в свою чергу, призведе до погіршення репутації банку, його надійності.

Шостий фактор найбільше корелює з рівнем доходів на одного працівника (K_{47}), з рівнем активів на одного працівника (K_{48}) та з рівнем витрат на одного працівника (K_{49}). Цей фактор можна назвати як ефективність управління персоналом. Фактор має значний позитивний вплив на вихідні коефіцієнти.

Сьомий фактор формується такими показниками: коефіцієнт активності використання залучених коштів у дохідні активи (K_{30}), коефіцієнт активності використання залучених коштів у кредитний портфель (K_{31}), коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів (K_{32}), коефіцієнт використання залучених та запозичених коштів (K_{33}). Цей фактор можна назвати як ділова активність банку. Фактор має значний позитивний вплив на вихідні коефіцієнти. Чим вищою є ділова активність банку, тим більшою буде його вартість.

Статистичні характеристики отриманих головних компонент наведено в табл. 2.

Як видно з табл. 3, власне значення першої компоненти найбільше і складає 8,126. Власні значення другої і третьої компоненти становлять відповідно 6,02 і 5,356. Частина дисперсії кожної компоненти в загальній дисперсії ознак розраховується діленням власного числа на загальну кількість ознак. Так, перша компонента з найбільшим власним числом пояснює найбільшу частину дисперсії ознак, а саме 16,01%.

Таблиця 2

Статистичні характеристики отриманих головних компонент

№ головної компоненти	Власні значення	Частка загальної дисперсії, %	Кумулятивне власне значення	Кумулятивна дисперсія, %
1	8,126	16,010	8,126	16,010
2	6,020	14,379	14,146	30,389
3	5,356	13,235	19,502	43,624
4	4,117	11,098	23,619	54,722
5	3,578	7,170	27,197	61,892
6	2,844	4,904	30,041	66,795
7	2,390	4,120	32,431	70,915

Таблиця 3

Матриця коефіцієнтів парної кореляції головних компонент

Компоненти	1	2	3	4	5	6	7
1	1,00						
2	0,09	1,00					
3	0,09	0,02	1,00				
4	-0,05	0,11	-0,10	1,00			
5	-0,01	-0,13	0,16	0,02	1,00		
6	-0,08	0,08	0,04	0,11	-0,11	1,00	
7	0,01	-0,07	-0,09	-0,16	-0,02	-0,02	1,00

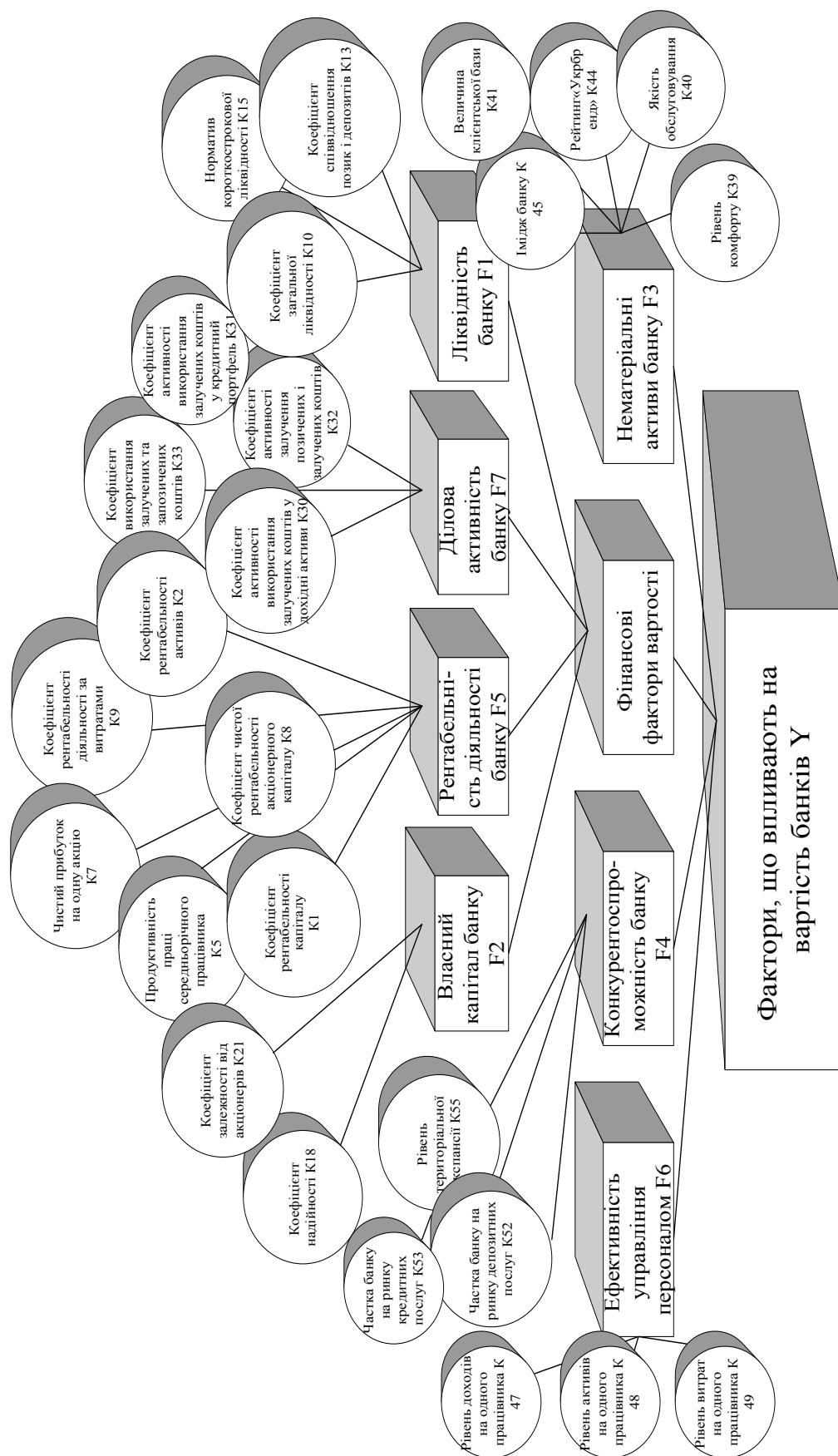

Рис. 3. Взаємозв'язок факторів та коефіцієнтів, що впливають на вартість банків

Найменшу частину дисперсії ознак пояснює 7 компонента – 4,12%. Отримані 7 головних компонент пояснюють 70,915% загальної дисперсії ознак, тобто показник факторизації складає 0,70915.

Взаємозв'язок факторів та коефіцієнтів, що впливають на вартість банків, наведено на рис. 3.

Перевіримо наявність лінійного множинного зв'язку між головними компонентами (табл. 3).

Як видно з табл. 3, головні компоненти між собою слабо корелюють. Виділення головних компонент, які не корелюють між собою, дозволило усунути негативний вплив мультиколінеарності.

Висновки. Таким чином, вихідні 58 показники було трансформовано у 7 головних компонент без значного зменшення інформативності вибірки. Виділена сукупність головних компонент, які впливають на вартість банків України, містить не лише фінансові, а й нефінансові показники (конкурентоспроможність, ефективність управління персоналом, нематеріальні активи), що дозволить більш об'єктивно оцінювати їхню вартість. Представлений склад показників в межах кожного з виділених узагальнених факторів є підґрунтям для прийняття управлінських рішень щодо вдосконалення окремих сторін діяльності банку. Подальші дослідження можуть бути здійсненні у напрямку класифікації банків України за виділеними головними компонентами, що дозволить оцінити ефективність управління факторами вартості банків.

Література

1. **Грязнова А. Г.** Оценка стоимости предприятия (бизнеса) / А. Г. Грязнова, М. А. Федотова, М. А. Эскиндаров, Т. В. Тазихина, Е. Н. Иванова, О. Н. Щербакова. – М. : ИНТЕРРЕКЛАМА, 2003. – 544 с. 2. **Теплая Н. В.** Оценка бизнеса : учеб. пособие / Н. В. Теплая. – Сургут : ИЦ СурГУ, 2009. – 193 с. 3. **Щербаков В. А.** Оценка стоимости предприятия (бизнеса) / В. А. Щербаков, Н. А. Щербакова. – М. : Омега-Л, 2006. – 288 с. 4. **Івасів І. Б.** Економічна модель аналізу результативності управління в контексті вартісно-орієнтованого банківського менеджменту / І. Б. Івасів // Фінанси, облік і аудит. – 2009. – № 14. – С. 87 – 101. 5. **Єпіфанов А. О.** Вартість банківського бізнесу : монографія / [А. О. Єпіфанов, С. В. Леонов, Й. Хабер та ін.]; за заг. ред. А. О. Єпіфанова, С. В. Леонова. – Суми : ДВНЗ „УАБС НБУ”, 2011. – 295 с. 6. **Керанчук Т. Л.** Концепція вартісно-орієнтованого управління підприємством та можливості її адаптації в Україні / Т. Л. Керанчук // Фінанси України. – 2011. – № 7. – С. 104 – 114. 7. **Герасимович А. М.** Аналіз банківської діяльності: Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За

ред. А. М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2004. – 599 с. 8. **Батракова Л. Г.** Экономический анализ деятельности коммерческого банка. Изд. 2-е, перераб. и доп.: Учебник для вузов / Л. Г. Батракова. – М. : Логос, 2005. – 368 с. 9. **Буевич С. Ю.** Анализ финансовых результатов банковской деятельности : учебное пособие / С. Ю. Буевич, О. Г. Королёв. – 2-е изд. – М. : КНОРУС, 2005. – 160 с. 10. **Косова Т. Д.** Аналіз банківської діяльності: Навчальний посібник / Т. Д. Косова. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 486 с. 11. **Рейтинг** банков Украины 2013 года: ТОП-30 учреждений [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://finance.bigmir.net/budget/35325-Rejting-bankov-Ukrainy-2013-goda--TOP-30-uchrezhdenij>. 12. **Рейтинг** банков: тунель без світла [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.epravda.com.ua/publications/2011/05/17/285954/>. 13. **Рейтинги** банков в социальных сетях [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.prostobankir.com.ua/spravochniki/rejtingi_bankov/. 14. **Рейтинг** устойчивости банков за 3 квартал 2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://minfin.com.ua/banks/rating/>. 15. **ТОП-100** украинских брендов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.mppconsulting.com.ua/ukrbrand/ukrbrand2010.pdf>. 16. **Кибанов А. Я.** Управление персоналом организации: Учебник / Под ред. А. Я. Кибанова. – 3-е изд., доп. и перераб. – М. : ИНФРА-М, 2005. – 638 с. 17. **Кочетков В. Н.** Анализ банковской деятельности: теоретико-прикладной аспект: Монография. – К. : МАУП, 1999. – 190 с. 18. **Дребот Н. П.** Сутність конкурентоспроможності та оцінка конкурентної позиції банку на ринку депозитних послуг / Н. П. Дребот // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2009. – № 2 (5). – С. 94 – 99. 19. **Черевик Н. В.** Основні індикатори конкурентоздатності банків в умовах світової фінансової кризи в Україні / Н. В. Черевик, А. М. Черевик // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 3 (53). – С. 150 – 152. 20. **Буреєва Н. Н.** Многомерный статистический анализ с использованием ППП „STATISTICA”. Учебно-методический материал по программе повышения квалификации „Применение программных средств в научных исследованиях и преподавании математики и механики” / Н. Н. Буреєва // Нижний Новгород. – 2007. – 112 с. 21. **Шашков В. Б.** Прикладной регрессионный анализ. Многофакторная регрессия: Учебное пособие / В. Б. Шашков. – Оренбург : ГОУ ВПО ОГУ, 2003. – 363 с. 22. **Куліков П. М.** Економіко-математичне моделювання фінансового стану підприємства. Навч. посібник / П. М. Куліков, Г. А. Іващенко. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2009. – 178 с.

Гонтар Д. Д. Оцінка впливу фінансових та нефінансових факторів на вартість банків України

У статті запропоновано перелік показників, які можуть бути використанні для оцінки впливу фінансових та нефінансових факторів на вартість банків України. За допомогою методу головних компонент визначено узагальнені фактори, які впливають на вартість банків України. Встановлено, що серед факторів, які впливають на вартість банків України, є не лише фінансові, а й нефінансові фактори вартості: конкурентоспроможність банку, ефективність управління персоналом банку, нематеріальні активи банку. Запропоновано використовувати виділені значення головних компонент для класифікації банків України з метою визначення ефективності управління їхньою вартістю.

Гонтарь Д. Д. Оценка влияния финансовых и нефинансовых факторов на стоимость банков Украины

В статье предложен перечень показателей, которые могут быть использованы для оценки влияния финансовых и нефинансовых факторов на стоимость банков Украины. С помощью метода главных компонент определены обобщенные факторы, которые влияют на стоимость банков Украины. Выявлено, что среди факторов, влияющих на стоимость банков

Украины, есть не только финансовые, но и нефинансовые факторы стоимости: конкурентоспособность банка, эффективность управления персоналом банка, нематериальные активы банка. Предложено использовать выделенные значения главных компонент для классификации банков Украины с целью определения эффективности управления их стоимостью.

Gontar D. D. Estimation of the Impact of Financial and Non-financial Factors on the Value of Ukrainian Banks

The article contains a list of indicators that can be used for estimation of the impact of financial and non-financial factors on the value of Ukrainian banks. The method of principal components has helped to define generalized factors that affect the value of Ukrainian banks. It has been found that among the factors that affect the value of Ukrainian banks there are not only financial but also non-financial factors: bank's competitiveness, effectiveness of bank's personnel management, bank's intangible assets. It has been proposed to use selected values of the principal component for classification of Ukrainian banks in order to determine the effectiveness of the value-based bank's management.

Стаття надійшла до редакції 12.03.2014

Прийнято до друку 25.06.2014